

CVO open

Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs te Rotterdam en omgeving

Nummer 3 | Jaargang 24 | Mei 2024

Personlijke
aandacht voor
leerlingen

→ Projectleider Maartje van den Essenburg, Trimbos-instituut:

'Ga integraal aan de slag met welbevinden!'

In dit nummer

- Hondenbaan op Melanchthon Business School
- Best practices op vier CVO-scholen
- Interview met de Facilitaire Dienst van Penta Jacob van Liesveldt

Colofon

*CVO*pen is het magazine van de Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs te Rotterdam en omgeving (CVO). Het verschijnt twee keer per jaar en wordt toegestuurd aan ruim 2.400 medewerkers van CVO en aan relaties. Naast *CVO*pen geeft CVO ook drie maal per jaar *CVO-Nieuws* uit, een digitale nieuwsbrief voor medewerkers en relaties. Inschrijven is mogelijk via www.cvo.nl

Uitgever

Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs te Rotterdam en omgeving (CVO)
Henegouwerplein 14, 3021 PM Rotterdam
Postbus 2152, 3000 CD Rotterdam
Tel. (010) 217 13 99
E-mail bestuur@cvo.nl
Internet www.cvo.nl

Redactie

Ramona Bouchée, Nanda Hompus, Gwendolyn Kleinjan, Martijn Nolen, Lydia Pfahl, Martine Roozen, Anna Smit, Monica van der Spek en Anja de Zeeuw

Redactieadres

Verenigingsbureau CVO
t.a.v. redactie *CVO*pen
Postbus 2152
3000 CD Rotterdam
E-mail cvopen@cvo.nl

Eindredactie

Ramona Bouchée, Gwendolyn Kleinjan, Martijn Nolen

Ontwerp

hAAi, Den Haag

Beeld

Rick Keus

Coverfoto

Rick Keus

Druk

De Bondt, Barendrecht

Aan dit nummer werkten mee:

Karin van Breugel (tekst van breugel), Ramona Bouchée, Nanda Hompus, Dirk de Jong, Gwendolyn Kleinjan, Selma Lagewaardt (De Nieuwe Lijn tekst & communicatie), Janetta Ninkeula en Anja de Zeeuw (Communicatieadviesbureau)

In dit nummer

Maartje van den Essenburg,
projectleider
Trimbos-instituut

'Ga integraal aan de slag met welbevinden!'

2

Hondenbaan op Melanchthon Business School

Schoolhonden gericht ingezet bij leerlingbegeleiding

6

Verder aandacht voor

- 5 Taalambassadeur Martina Volders
- 8 Portus Farelcollege: Rustig beginnen aan de schooldag
- 9 Penta Rozenburg: Praktijkgericht programma voor havisten
- 10 Passende begeleiding op het Zuider Gymnasium
- 12 De stelling: 'Elke docent moet ook mentor kunnen zijn'
- 14 De Meerpaal: 'Leerlingen weten zelf vaak goed wat ze nodig hebben'
- 17 Column Chris van den Berg: De erfenis van mijn vader
- 18 Een kijkje op ... het Marnix Gymnasium
- 20 'Onderwijs en zorg gaan hand in hand'
- 23 Personalia
- 24 De (CVO)pen aan een oud-docent: Olha Borodina

De belofte aan onze leerlingen

In ons nieuwe CVO-Koersplan 2024-2028 spreken we van vier beloften. De eerste is onze belofte aan de leerlingen. Natuurlijk een van de belangrijkste die je kunt doen. In het proces om tot onze nieuwe koers te komen hebben we hierover ook diverse keren met leerlingen gesproken. De eerste keer met een groep leerlingen in een rondetafelgesprek voorafgaand aan het schrijven van het Koersplan. Hierbij waren leerlingen aanwezig die vertelden wat zij in de belofte aan leerlingen terug wilden zien. Een interessant en ook indringend gesprek, waarin ze aandacht vroegen voor het creëren van een veilige en prettige leeromgeving. Expliciet spraken de leerlingen ook uit dat ze alleen de beste leraren wilden. Leraren die goed in staat zijn hun vak over te dragen en leerlingen te begeleiden. Maar ook leraren die hen als persoon, mens zien. Iemand die interesse heeft in hen. Mooie, en ik denk wezenlijke, opdrachten voor de scholen.

→ *De leerlingen spraken uit dat ze alleen de beste leraren wilden*

Nadat het Koersplan in houtskool geschetst was, hebben we een tweede keer met leerlingen gesproken tijdens een LeerlingTop in Rotterdam met zeventig leerlingen. Ook dit was een inspirerende bijeenkomst waarin de leerlingen, enkele collega's van de scholen en de staf hebben gesproken over hoe zij vinden dat het onderwijs eruit zou moeten zien. De opbrengsten hiervan zijn gedeeld met de algemene directies die daar met de scholen verder over doorpraten. De belofte aan de leerlingen krijgt vorm op de scholen, maar daar hebben we elkaar binnen CVO en ook onze samenwerkingspartners voor nodig.

Door persoonlijk met leerlingen te praten werken we aan de sfeer en relatie en zo komt persoonlijke aandacht tot uitdrukking. Wij vinden de belofte aan onze leerlingen zo belangrijk dat wij dit soort bijeenkomsten met leerlingen vaker zullen organiseren. Zij weten immers het beste wat zij ervaren en hoe wij hen het beste kunnen voorbereiden op de toekomst.

Marc Mittelmeijer

Voorzitter raad van bestuur

'Schoolcultuur belangrijk voor welbevinden'

Best practices op vier CVO-scholen

16

'We zijn er om leerlingen te helpen'

Interview met de Facilitaire Dienst op Penta Jacob van Liesveldt

22

Persoonlijke
aandacht voor
leerlingen

Van de redactie

Dit nummer staat in het teken van het thema 'persoonlijke aandacht', dat aansluit bij de belofte aan de leerlingen uit het Koersplan 2024-2028. Vanuit verschillende invalshoeken wordt het thema belicht.

In het hoofdinterview legt Maartje van den Essenburg, projectleider Mentale Gezondheid Jeugd bij het Trimbos-instituut, uit hoe scholen integraal het welbevinden van leerlingen kunnen bevorderen. Hoe CVO-scholen in de praktijk met welzijn en veiligheid omgaan, wordt toegelicht in het artikel op pagina 16. Daarnaast hebben honden en katten wel een heel speciale rol op de Melanchthon Business School, toont het conciërgeteam van Penta Jacob van Liesveldt zijn belangstelling door een luisterend oor te bieden en blikken we terug op De Oekraïense School middels een interview met een docent. Heb jij ook iets te delen in het kader van dit thema, neem dan contact op met de redactie via cvopen@cvvo.nl.

Veel leesplezier!

→ 'Docenten kunnen leerlingen uitdagen op een manier die ze van huis uit misschien niet meekrijgen'

'Ga integraal aan de slag met welbevinden!'

Jongeren ontwikkelen zich het best als ze lekker in hun vel zitten én voldoende uitgedaagd worden.

Mentaal welbevinden en leerprestaties gaan hand in hand. Maartje van den Essenburg, projectleider Mentale Gezondheid Jeugd bij het Trimbos-instituut, legt uit hoe scholen integraal het welbevinden van hun leerlingen kunnen bevorderen.

Hoe is het gesteld met het welbevinden van jongeren?

'De cijfers laten zien dat de mentale gezondheid van jongeren onder druk staat. Op het voortgezet onderwijs heeft ruim 14 procent van de jongens en ruim 46 procent van de meisjes last van emotionele problemen¹. Ook ervaren veel jongeren stress door bijvoorbeeld schoolwerk, de druk om te presteren of "erbij te horen". Sociale media doen daar soms nog een schepje bovenop. Daarnaast geven jongeren aan dat het aantal positieve relaties afneemt. Ze ervaren dus minder positieve steun van hun *peers*, van ouders of docenten. Leerlingen die opgroeien in ongunstige omstandigheden of ingrijpende gebeurtenissen hebben meegemaakt lopen meer risico. Zij ervaren de meeste problemen als het om hun welbevinden gaat. Dit kan toenemende kansenongelijkheid in het onderwijs tot gevolg hebben.'

Is het dus hard nodig dat we het welbevinden van leerlingen versterken?

'Zeker, en scholen kunnen hierbij een belangrijke rol spelen. Welbevinden en leren zijn met elkaar verbonden. Jongeren ontwikkelen zich beter als zij lekker in hun vel zitten en zich veilig voelen op school. De school kan leerlingen helpen om positieve relaties aan te gaan, om weerbaar te worden, om zowel cognitieve als sociaal-emotionele competenties te ontwikkelen. Docenten kunnen leerlingen uitdagen op een manier die ze van huis uit misschien niet meekrijgen. Natuurlijk kun je als school leefomstandigheden niet veranderen, maar een fijne leeromgeving draagt wel bij aan het welbevinden.'

---

¹ Dit blijkt uit het rapport *Jong na corona* van de Universiteit Utrecht en het Trimbos-instituut (2023)

→ 'Hoe positiever de sfeer in de klas, hoe beter dat is voor het welbevinden'

Eind vorig jaar publiceerden het Trimbos-instituut en Pharos vanuit het programma Welbevinden op School een rapport om een integrale aanpak te onderbouwen. Wat verstaan jullie daaronder?

'Daarmee bedoelen we: ga niet allerlei losse projecten opstarten maar kijk naar een blijvende aanpak vanuit een langetermijnvisie. En zorg voor een breed draagvlak, door niet alleen docenten, maar ook ouders en de leerlingen zelf daarin mee te nemen. Dan heeft wat je doet veel meer effect, blijkt uit wetenschappelijk onderzoek.'

Op welke manier helpt het landelijk programma Gezonde School daarbij?

'De Gezonde School-aanpak vormt zowel een paraplu als een houvast voor scholen. Het is een planmatige en integrale werkwijze om een gezonde leefstijl op school te stimuleren. Scholen kunnen daarbij kiezen voor verschillende thema's, zoals sport en bewegen, mediawijsheid, milieu en natuur, of welbevinden. Scholen kunnen zo'n thema planmatig uitwerken aan de hand van vier pijlers: maak beleid, werk samen met partners in en om de school, integreer welbevinden in de lessen, signaleer problemen en organiseer een passend zorgaanbod. Deze aanpak helpt om de aandacht voor het thema structureel te borgen binnen de school. Scholen kunnen hierbij ondersteuning krijgen vanuit de GGD.'

Waar zie jij scholen vooral mee worstelen als het gaat om welbevinden op school?

'Ik denk dat veel schoolorganisaties wel zien dat leerlingen het mentaal moeilijk hebben. Tegelijkertijd staan scholen aan alle kanten onder druk, er worden veel eisen gesteld aan de inhoud van het onderwijs, aan de schoolresultaten, en dan worstelen ze ook nog eens met het lerarentekort en een hoge werkdruk. Onder die omstandigheden is het logisch dat er relatief veel aandacht naar de zorgintensieve leerlingen gaat. De meeste scholen hebben de zorgstructuur voor deze groep goed op orde. Maar juist de positieve aandacht voor welbevinden, die veel meer preventief gericht is, schiet er vaak bij in. De groepsdynamiek hangt bijvoorbeeld sterk samen met hoe jongeren zich voelen op school. Hoe positiever de sfeer in de klas, hoe beter dat is voor het welbevinden en de onderlinge relaties. Er wordt bijvoorbeeld minder gepest. Vooral kinderen in kwetsbare omstandigheden profiteren daarvan.'

In jullie rapport wijzen jullie ook op het belang van welbevinden bij docenten ...

'Klopt. Het is bekend dat docenten relatief veel werkgerelateerde stress ervaren. En we weten ook dat leerlingen ervan profiteren

als leerkrachten lekker in hun vel zitten. Dat heeft weer effect op de leerresultaten. Investeren in het welbevinden van docenten levert dus veel op.'

Wat zou je CVO adviseren?

'Het is veelbelovend dat CVO in haar meerjarenplan beloftes doet op het gebied van welbevinden aan leerlingen, ouders en docententeams. Die beloftes vormen een mooi uitgangspunt. CVO is een vereniging met veel verschillende scholen, met verschillen in bijvoorbeeld de leerlingenpopulatie. Het is dus van belang dat de scholen allereerst de eigen situatie in beeld brengen en analyseren welke groepen extra kwetsbaar zijn en wat ze op dit moment al doen voor leerlingen en docenten. Wat is het verhaal achter de cijfers? Daar zijn praktische tools voor te vinden op de website welbevindenopschool.nl

Daarnaast zou ik zeggen: zoek de verbinding in wat je al doet. Je hoeft lang niet altijd een (nieuw) programma te starten. Betrek ouders en leerlingen bij het beleid en de uitvoering ervan. Ouders die weten wat er op school gebeurt, kunnen thuis hun kinderen beter ondersteunen. En leerlingen kunnen waardevolle input geven over wat zij nodig hebben. Bovendien weten zij lang niet altijd wat de school doet op het gebied van welbevinden. Het is dus ook een stukje bewustwording. Vergeet ook niet de zorgprofessionals vanuit je zorgondersteuningsteam hierbij te betrekken. Zij zijn het gewend om vanuit een perspectief van welbevinden te kijken.'

(De Nieuwe Lijn/Selma Lagewaardt)

Welbevinden op School en Gezonde School

Welbevinden op School is een samenwerking tussen het Trimbos-instituut en Pharos. Bij het Trimbos-instituut ligt de nadruk op het bevorderen van mentale gezondheid en de preventie van psychische problemen. Pharos richt zich op het vergroten van gelijke kansen op gezond opgroeien. In 2023 publiceerden zij het rapport *Integraal werken aan welbevinden in het onderwijs. Een theoretische onderbouwing*. De uitgave is, naast verschillende praktische tools, gratis te downloaden op welbevindenopschool.nl. Welbevinden op School is kennispartner van het landelijk programma Gezonde School (voor het thema welbevinden). Gezonde School ondersteunt scholen bij het werken aan een gezonde leefstijl. Kijk voor advies, tools en inspiratie op gezondeschool.nl

Kijk ook op welbevindenopschool.nl

Martina Volders

Taalambassadeur Martina Volders:

‘Schaam je niet, en zet die stap naar school’

Vijftien jaar was Martina Volders toen ze de praktijkschool van Accent verliet en aan de slag ging bij een sociaal werkbedrijf in Capelle aan den IJssel. Maar drie jaar geleden begon het bij haar te kriebelen en besloot ze lessen te gaan volgen bij Accent Avondonderwijs. Binnenkort start ze met een cursus als ambassadeur voor Stichting Lezen en Schrijven.

‘Ach, het is geld verdienen’, antwoordt Martina op de vraag of ze het naar haar zin heeft bij haar huidige werkgever. Al zeventien jaar werkt ze bij Promen. Daar pakt ze 36 uur per week snoepgoed, glaswerk en, in de aanloop naar kerst, héél veel kerstpakketten in. Ze is het ontgroeid, zegt ze. Ze zou graag iets anders willen doen, iets waarbij ze haar talenten beter kan gebruiken. Een baan met meer uitdaging dan ze nu heeft.

Daarom gaat ze sinds drie jaar twee avonden per week naar de avondschool van Accent in Capelle aan den IJssel. Het is bekend terrein, want tot haar vijftiende volgde ze hier praktijkonderwijs.

‘Toen kon je alleen certificaten halen’, vertelt ze. ‘Maar daar heb ik niet zoveel aan, want als ik ga solliciteren vragen werkgevers om een diploma.’ Martina volgt lessen rekenen, taal en Engels. ‘Engels vind ik leuk, omdat ik van gamen houd en alles daarbij in het Engels gaat.’

Erkend diploma

De meeste moeite heeft Martina met rekenen, dat probeert ze nu bij te spijkeren. ‘Ik heb nooit schulden gehad en regel mijn bankzaken zelf’, vertelt ze trots. ‘Maar ik ben blij dat ik een bewindvoerder heb die me daarbij helpt, dat voelt voor mij veiliger. Procenten vind ik echt lastig, die krijg ik maar niet onder de knie.’ Lachend: ‘Dus als ik in de winkel iets met dertig procent korting zie, dan weet ik niet hoeveel het precies kost, maar wel dat ik het moet kopen.’

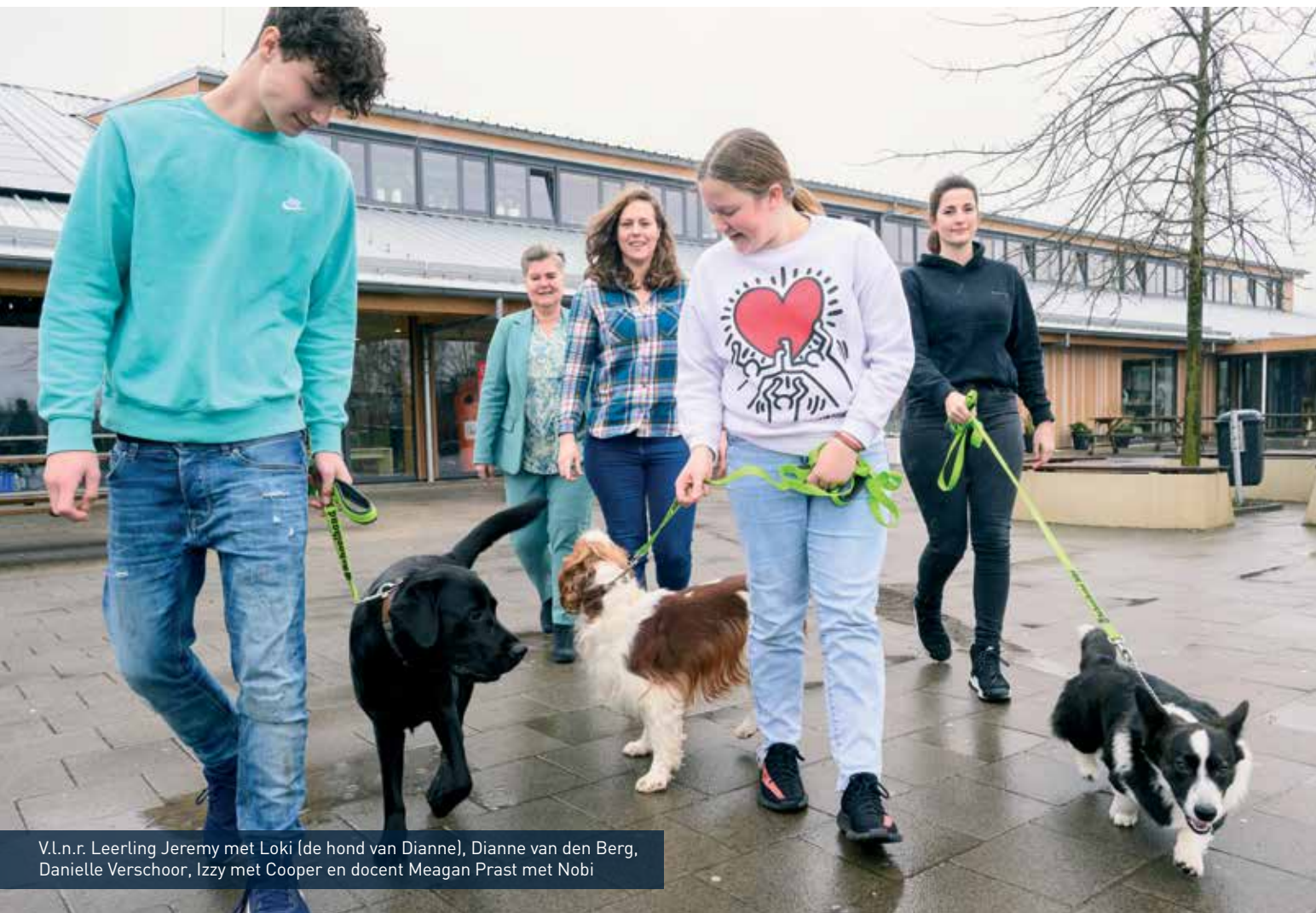
Accent biedt avondonderwijs aan mensen met een (licht) verstandelijke beperking en laaggeletterden zoals Martina, en NT2 aan anderstaligen. Het aanbod omvat cursussen taal en rekenen maar ook gezond koken en mediawijsheid. ‘De groepen zijn klein en de

docenten hebben ervaring met onze doelgroep’, vertelt directeur Casper Blom. ‘We bieden maatwerk en richten ons op wat onze cursisten willen leren. Wie dat wil, helpen we om een erkend diploma te halen.’

Taalambassadeur

Als een echte ambassadeur voor Accent haalde Martina al meer collega’s van de werkplaats over om avondonderwijs te volgen. Eind 2023 vertelde ze daarover in de editie Rotterdam-Oost van het AD en dat interview had een bijzonder staartje: Stichting Lezen en Schrijven vroeg haar of ze taalambassadeur wilde worden voor de gemeente Capelle aan den IJssel. Binnenkort start ze met een ambassadeurs-training en daar kijkt ze erg naar uit. ‘Het is voor mij een kans om te laten zien dat ik meer kan dan inpakken. Ik leer presenteren over wat het is om laaggeletterd te zijn, en ga de gemeente helpen om in begrijpelijke taal met mensen te communiceren. Hopelijk kan ik nog meer mensen oproepen: schaam je niet en zet die stap naar school. Je kunt nog zoveel leren!’

(De Nieuwe Lijn/Selma Lagewaardt)

V.l.n.r. Leerling Jeremy met Loki (de hond van Dianne), Dianne van den Berg, Danielle Verschoor, Izzy met Cooper en docent Meagan Prast met Nobi

Schoolhonden gericht ingezet bij leerlingbegeleiding

Hondenbaan op Melanchthon Business School

Als je op Melanchthon Business School rondloopt, ben je waarschijnlijk niet verbaasd als je opeens een varken, slang, varken of rat ziet. Ze horen bij het onderwijs. Sinds ongeveer een jaar zijn er ook acht schoolhonden, die gericht worden ingezet bij de begeleiding van leerlingen. Dankzij de honden zetten zelfs sommige thuiszitters weer letterlijk de eerste stapjes in de richting van school.

Vestigingsdirecteur Dianne van den Berg vertelt: 'Toen ik hier anderhalf jaar geleden kwam werken, waren er verschillende docenten die regelmatig hun hond mee naar school namen.

Op zich had ik daar geen bezwaar tegen, maar ik vond wel dat de honden een doel moesten hebben. We hebben alle collega's met een hond daarom uitgenodigd om mee te doen aan een assessment van Stichting Contacthond. Alleen de honden die dat assessment halen, mogen mee naar school. Dat zijn er acht. Deze stichting bepaalt ook hoeveel dagdelen een hond hier maximaal is. Dat hangt bijvoorbeeld af van zijn karakter

en ontwikkeling.' Daniëlle Verschoor, begeleider passend onderwijs en docent: 'Iedereen houdt van zijn eigen hond en het is super fijn als je hond hier op school kan ondersteunen, maar we moeten wel bewaken dat dit niet ten koste gaat van de hond zelf. Daarom is dat objectieve advies van Stichting Contacthond over hun inzetbaarheid zo belangrijk.'

Maatwerk

Vijf schoolhonden zijn vooral in het lokaal van hun eigen baasje te vinden, drie honden worden gericht ingezet bij interventies voor individuele leerlingen.

Daniëlle legt uit: 'Ik bespreek altijd samen met onze zorgcoördinator op welke manier we een hond kunnen inzetten. Dat is echt maatwerk, je kunt niet bij elke hulpvraag, elk probleem en elke leerling dezelfde hond inzetten. Daar moet je echt wel even goed over nadenken. Als ik Izzy (zie kader) als voorbeeld neem: zij heeft onder meer moeite met plannen en organiseren. Ik laat haar bijvoorbeeld samen met Cooper oefeningetjes doen die gericht zijn op dat plannen en organiseren. Hij zorgt ervoor dat ze het leuk vindt om die oefeningen te doen, ik zet hem op zo'n moment dus in als motivator.'

→ 'Hoe we een schoolhond inzetten is echt maatwerk'

Breed inzetbaar

Honden zijn ook heel geschikt om aan het zelfvertrouwen van leerlingen te werken. Honden hebben een *open mind*, ze oordelen niet en juist voor iemand met weinig zelfvertrouwen is dat heel fijn. Door een hond kan een leerling ook op communicatief gebied veel leren. Want als je bijvoorbeeld heel zacht en aarzelend praat, gaat een hond echt niet naar je luisteren. De school zet de honden ook vaak in bij leerlingen die tijdens de les een *time-out* nodig hebben, bijvoorbeeld omdat ze heel boos zijn. Dianne: 'Er zijn genoeg kinderen bij wie het emmertje soms even overloopt. De hond kan helpen om weer even bij te komen. Door het aaien van de hond wordt de leerling vaak vanzelf rustiger en zakt de emotie. Dat is enorm belangrijk, want als je in je emotie zit, is er weinig breinruimte over voor andere dingen. De hond helpt het kind te ontladen en weer tot leren te komen.' Daniëlle legt uit dat er verschillende thuiszitters zijn met schoolangst. Ook bij hen kan de hond van waarde zijn. 'Bij thuiszitters is contact maken vaak het eerste doel. Bij drie thuiszitters heb ik bereikt dat ze weer naar school durven te komen om samen met mij en de hond te gaan wandelen. Bij één leerling lukt het om de wandeling te starten bij een rotonde in de buurt. Nu dat contact er eenmaal is, kunnen we dat vervolgens gaan uitbouwen naar het oppakken van schoolzaken.'

(Karin van Breugel)

'Cooper weet hoe ik me voel'

Izzy zit in leerjaar 1 en krijgt leerwegondersteuning. Deze drukke meid sport graag en vindt het soms behoorlijk lastig om goed te plannen, te organiseren en haar huiswerk te maken. Ook gaan haar emoties nog wel eens met haar op de loep. Ze vertelt waarom de schoolhonden zo belangrijk voor haar zijn.

'Toen ik ging kennismaken met mevrouw Verschoor, zijn we Cooper gaan uitlaten. Dat vond ik leuk, het is fijn om buiten te zijn. We hebben gepraat over waar ik bij geholpen wil worden, bijvoorbeeld met huiswerk maken. Als het niet gelukt is om mijn huiswerk in de les of thuis te maken, mag ik dat op de kamer van mevrouw Verschoor doen.

Cooper loopt hier dan gewoon rond. Soms gaat het huiswerk even niet en dan aai ik hem. Dan ben ik afgeleid en kan ik daarna weer verder met mijn werk. Cooper weet precies hoe ik me voel. Als ik bijvoorbeeld verdrietig ben, is hij rustiger. En als ik blij ben, is hij ook blij.

Als ik boos ben of als er iets is gebeurd in de les, mag ik even naar de hond toegaan. De honden hier op school weten echt hoe ze mij kunnen helpen, daar zijn ze in getraind. Als ik door de hond weer rustig ben geworden, kan ik daarna weer meedoen met de les. Het is fijn dat ik dat gewoon mag vragen aan de docent. Gelukkig hoeft dat niet zo vaak.

Toen ik hier net op school kwam, was ik bang voor honden. Nu niet meer. Ik heb nu thuis ook een hond: Kees. Als ik op mijn kamer huiswerk maak, ligt hij vaak op mijn bed of hij speelt met een bot. Na het huiswerk maken, ga ik hem meestal uitlaten. Vanavond hebben we open dag op school. Aan de mensen die ik rondleid, ga ik zeker iets over onze schoolhonden vertellen!'

Met een groene kaart mogen leerlingen één dagstart per maand overslaan. Links docent Asma el Bouzidi en rechts leerling Dani

Goed begin van de dag

Voor leerlingen blijkt de dagstart een goed begin van de dag. Dani Espigares, leerling uit leerjaar 1, vertelt: 'Ik vind de dagstart best wel fijn, want we kijken wat er die dag gaat gebeuren, welk huiswerk je hebt en welke boeken je nodig hebt. Als je huiswerk nog niet af is, omdat je het bent vergeten of niet snapt, dan mag je dit tijdens de dagstart afmaken. Ook als de leerling die naast je zit het huiswerk niet begrijpt, kun je elkaar helpen'. Asma vult aan: 'Als ik zie dat de hele klas het huiswerk niet heeft gemaakt, dan zit er misschien iets achter. Als er iets is dat ze niet begrijpen, kan ik dat direct oppakken.' De dagstart heeft geen vaste structuur, maar er zijn wel onderdelen die altijd terugkomen. Standaard wordt de planagenda gecheckt. Asma: 'Het gaat vooral om het leren plannen en gestructureerd kunnen werken. Daarnaast is het fijn om de dag samen te beginnen. Soms zijn leerlingen gehaast van huis weggegaan of hebben ze iets dat ze graag willen bespreken. Als ze dan gelijk de les in moeten, hebben ze geen concentratie. Door die 25 minuten met elkaar te beginnen, komt de focus er weer in.' Dani geeft als voorbeeld dat hij eens een conflict had met een leerling uit een andere klas dat hij graag wilde bespreken. 'Toen ik dit vertelde, werd het direct opgelost. Dat is fijn, want ik kon daardoor weer concentreren op de lessen.' Er is voor leerlingen nog een extra stimulans om telkens de dagstart mee te maken: als ze elke keer aanwezig zijn en alles op orde hebben kunnen ze per maand een groene kaart verdienen waarmee ze een dagstart mogen overslaan.

Teamstart

De docenten starten de dag met een teamstart. Ze bespreken tijdens de teamstart eventuele bijzonderheden en delen leuke maar ook minder leuke dingen. Zo zijn alle docenten van belangrijke zaken op de hoogte. Asma: 'Tijdens de teamstart worden soms dingen besproken die je vervolgens in de dagstart kunt vertellen.' De dagstart wordt door leerlingen en docenten van Portus Farelcollege als heel positief ervaren. 'Ik raad zeker andere scholen aan om iets dergelijks in te voeren.'

(Ramona Bouchée en Nanda Hompus)

Dagstart op Portus Farelcollege

Rustig beginnen aan de schooldag

Elke ochtend doornemen wat je die dag moet doen en ruimte voor een fijn gesprek: op Portus Farelcollege start de schooldag voor leerlingen uit leerjaar 1 met een dagstart. Samen met de mentor beginnen zij zo rustig en goed voorbereid hun schooldag.

Docent mens & maatschappij en mentor Asma el Bouzidi vertelt: 'Een goede dagstart voor mij is dat als ik binnenkom elke leerling in de klas zit. We pakken het rooster erbij en nemen met elkaar de dag door. Heb je je planagenda en al je spullen voor die dag bij je? Heb je je huiswerk gemaakt? Daarna kijken we het Jeugdjournaal en bespreken we het nieuws. Ook praten we met elkaar over wat de leerlingen hebben meegemaakt.'

Zachte landing

De dagstart is voor leerlingen uit het eerste leerjaar. Het doel van de dagstart is de leerlingen een zachte landing te geven en ze geleidelijk laten wennen aan de middelbare school. Daarom beginnen de eerstejaars ook om 8.45 uur in plaats van 8.20 uur. Asma: 'De overstap naar de middelbare school is voor de leerlingen heel spannend. Ze krijgen onder andere te maken met een andere klas en een andere manier van lesgeven. We willen de leerlingen een warm welkom geven en een veilige omgeving creëren, waarin er ruimte is om van alles te bespreken. Tijdens de dagstart wordt daarom aan het begin van het schooljaar ook aandacht besteed aan het elkaar beter leren kennen. Dit bevordert de sfeer in de klas.'

Beter voorbereid naar het hbo

Praktijkgericht programma voor havisten

Dit schooljaar kunnen havoleerlingen van Penta Rozenburg kiezen voor een nieuw examenvak in de bovenbouw: het praktijkgerichte programma Maatschappij (pgp-M). Dick de Bruijne, afdelingsleider, en Jim van Riet, docent economie en pgp-coördinator, zijn druk bezig met de ontwikkeling van dit nieuwe vak.

Het is een bekend probleem: havoleerlingen die moeite hebben met de overstap naar het hoger beroepsonderwijs (hbo). Ook bij Penta Rozenburg herkennen ze dat. 'Veel leerlingen hebben geen goed beeld van een opleiding en al helemaal niet van het beroep waarvoor ze worden klaargestoomd', zegt Dick de Bruijne. 'Daardoor is er forse uitval in het hbo. Daarnaast merken we hier op school dat de doeners niet genoeg aan hun trekken komen. Ze verliezen sneller hun motivatie, vallen uit of blijven zitten. Het havocurriculum is erg theoretisch.'

Hbo-vaardigheden

Vandaar dat Penta Rozenburg de landelijke subsidieregeling Praktijkgerichte havo met beide handen aanpakt. Een werkgroep, waarvan Dick en zijn collega Jim van Riet deel uitmaken, ontwikkelt een praktijkgericht examenvak dat vanaf volgend schooljaar wordt aangeboden.

Jim: 'De leerlingen die dit vak kiezen, gaan twee jaar lang aan de slag met échte opdrachten uit de praktijk en maken daarbij kennis met verschillende bedrijven en organisaties, bijvoorbeeld in de zorg, het onderwijs en de dienstverlening. De lessen zijn écht anders, want de docent zegt niet: "Dit moet je leren." In plaats daarvan werken de leerlingen aan een concrete opdracht, bijvoorbeeld een marketingplan voor een nieuw product. Ze krijgen een introductie en bedenken vervolgens hoe ze het gaan aanpakken en welke kennis ze nodig hebben.

Dick de Bruijne (l) en Jim van Riet (r)

Zo leren ze samenwerken, plannen, presenteren en reflecteren; vaardigheden die op het hbo heel belangrijk zijn.'

Scrum

Daarbij krijgen de leerlingen een beter beeld van de beroepspraktijk. Ze zien wat een hrm-adviseur doet, een makelaar of een salesmanager. Ook loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) is een wezenlijk onderdeel van het pgp. 'Het programma daagt leerlingen uit om over zichzelf na te denken', zegt Dick. 'Wie ben ik, wat wil ik? Wat ligt mij goed? De schooldecaan speelt daarbij een belangrijke rol.'

Het pgp vraagt andere vaardigheden van de docenten. Jim: 'Het leerproces is veel meer een ontdekkingsreis. De docent heeft geen pasklare antwoorden maar is een coach voor de leerlingen. Een aantal docenten gaat binnenkort op Scrum-cursus. Scrum is in de beroepspraktijk een veelgebruikte methodiek om als team gestructureerd aan een project te werken. Met die kennis kunnen docenten straks de leerlingen beter begeleiden.'

Lokale werkveld

De werkgroep is volop bezig met de ontwikkeling van het programma en zoekt daarbij contact met het lokale werkveld.

Dick: 'We zijn niet alleen in gesprek met basisscholen en een zorgorganisatie, maar ook een makelaar is heel geïnteresseerd. Die betrokkenheid vanuit de maatschappij is belangrijk, want daar valt of staat het idee achter het pgp mee: leerlingen verdiepen zich in reële praktijkopdrachten.'

(De Nieuwe Lijn/Selma Lagewaardt)

Scholen die met de subsidieregeling aan de slag willen, kunnen kiezen voor een techniek- of een maatschappijprogramma (T of M) dat in een kleine en/of grote variant (examenvak) kan worden uitgevoerd. Penta Rozenburg koos voor de pgp-M in de grote variant en rekent erop dat zo'n zestien leerlingen dit vak volgend jaar gaan volgen.

Daan van Dam (l), Douwe van Hartingsveldt en Meral van Tol (r)

Inspanning zelfs voor wie de school moet verlaten zonder diploma

Passende begeleiding op het Zuider Gymnasium

Het Zuider Gymnasium biedt passende maatwerkbegeleiding aan leerlingen die iets anders of iets extra's nodig hebben om hun diploma te halen of te starten aan een vervolopleiding. Daan van Dam uit leerjaar 6, Douwe van Hartingsveldt, onderwijsassistent én oud-leerling, en Merel van Tol, docent en mentor, leggen uit hoe belangrijk dat is.

Merel van Tol, docent geschiedenis en mentor, vertelt: 'Het Zuider Gymnasium is echt een Rotterdamse school, met een enorm diverse leerlingenpopulatie. Je hebt hoogbegaafde leerlingen, die zeer intelligent zijn maar op onderdelen toch hulp nodig hebben, leerlingen met een problematische

thuissituatie, leerlingen met taalachterstanden, en alles er tussenin. Om in te spelen op de behoeften van al die verschillende leerlingen, doen wij veel aan maatwerk. Er zijn diverse routes waarmee we leerlingen kunnen begeleiden richting hun diploma.'

Weer op de rit

Daan beaamt wat Merel zegt: 'Ik denk dat hier echt naar het individu wordt gekeken.' Toen Daan zes jaar geleden op het Zuider Gymnasium startte, bleek uit een hoogbegaafdheidstest al snel dat hij een stuk verder was dan zijn klasgenoten. In goed overleg

werd besloten om te gaan versnellen. Daan deed de eerste drie leerjaren in twee jaar. Als hij in de derde klas komt, vindt hij moeilijk aansluiting. 'Ik denk dat dit kwam omdat ik een klas had overgeslagen, maar het heeft ook te maken met wie ik ben. Ik heb totaal andere interesses dan ieder ander die ik spreek op school. Ik lees bijvoorbeeld veel Manga en *webnovels* en houd van cijferspelletjes.'

In de vierde gaat het uiteindelijk mis. Mede door corona krijgt Daan een burn-out en zit hij een paar maanden thuis. Samen met de zorgcoördinator maakt hij een plan om weer op de rit te komen, zoals hij het zelf zegt. Hij start eerst met de (bèta)vakken die hij leuk vindt, de rest volgt later. Helaas heeft Daan aan het eind van het jaar niet genoeg toetsen kunnen inhalen en blijft hij zitten.

Douwe van Hartingsveldt

Behoeft aan uitdaging

Daan vertelt dat zijn motivatie vanaf leerjaar 3 op en neer is gegaan. Hij vindt het vooral moeilijk om zich te motiveren voor vakken die hem minder goed liggen, zoals Latijn. Wat ook lastig voor hem is: bedenken hoe hij zijn werk moet aanpakken. Merel herkent dat bij meer leerlingen. Zij legt uit: 'Veel leerlingen hebben aan de ene kant echt uitdaging nodig. De lat moet hoog liggen, anders gaan ze bijvoorbeeld onderpresteren.'

→ *'Gymnasiasten moeten hun werk goed kunnen organiseren'*

Merel van Tol

Maar aan de andere kant vinden diezelfde leerlingen het soms heel lastig om hun schoolwerk te plannen en te structureren. Dat wringt soms, want het gymnasium is wel gewoon een zware opleiding met een hoge werklast. Dan móet je je werk goed kunnen organiseren.

Persoonlijke mentor

Sinds zijn burn-out krijgt Daan wekelijks hulp van zijn mentor, Jacqueline Venema. Daan: 'Elke vrijdag kijk ik samen met haar naar de planning van mijn werk. Dat helpt mij om overzicht te houden.' Merel voegt hieraan toe: 'Jacqueline is mentor van de vijfde klas, maar ze is als persoonlijke mentor met Daan meegegaan naar de zesde klas. Dat past heel erg in ons idee van passende begeleiding.' Voor Daan is dat bijzonder waardevol: 'Het is fijn dat ik een klik heb met mevrouw Venema. Zij ziet me echt en begrijpt hoe ik in elkaar zit. De mensen bij wie ik dat heb, zijn zeldzaam. Als ik iets lastig vind of als ik stress heb, zal ik dat niet snel tonen. Bij haar doe ik dat wel.'

Negatieve spiraal

Bij sommige leerlingen lukt het niet om hen te begeleiden naar een diploma. En zelfs dan stopt de inspanning van de school niet. Een mooi voorbeeld is Douwe van Hartingsveldt, die vorig jaar aan het eind van de vijfde klas van school ging, nadat hij in de tweede, de vierde en de vijfde was blijven zitten. Corona speelde ook hem parten. Douwe: 'Ik kon me gewoon niet motiveren voor mijn huiswerk. Vaak lukte het niet om mijn boek open te leggen en echt te starten

met leren. Ook miste ik de concentratie en de focus en wist ik soms niet goed hoe ik dingen moest aanpakken. Eigenlijk net als bij Daan. Uiteindelijk kom je dan in een negatieve spiraal. Het is nooit meer gelukt om mijn motivatie terug te vinden. Toen ik in de vijfde klas weer bleef zitten, heb ik nog overwogen om naar het volwassenenonderwijs te gaan. Maar na zeven jaar was ik eigenlijk wel een beetje klaar met school ...'

'Ik doe dit voor mezelf'

Bij zijn afscheid vond Douwe het netjes om even bij rector Linda Waals langs te gaan. Haar reactie is illustratief voor de persoonlijke benadering van leerlingen: zij bood Douwe een baan aan als onderwijsassistent. Hij mocht op school komen werken totdat hij ging starten met een vervolgopleiding. Over zijn werk zegt Douwe: 'Ik doe eigenlijk van alles. Ik help vooral bij techniek, maar bijvoorbeeld ook bij de practica in de onderbouw. Elke maandag geef ik les op het pre-gymnasium, aan leerlingen van groep 8, en na schooltijd draai ik de huiswerkklass.'

→ *'Ik denk dat hier echt naar het individu wordt gekeken'*

Toen ik nog op school zat, had ik vaak het gevoel dat ik mijn huiswerk voor de docent maakte. De dingen die ik nu doe, doe ik voor mezelf. Ik vind alles leuk, vooral het contact met de leerlingen. Ik herken veel van mezelf in hen en kan hen daardoor misschien ook beter bereiken.'

Via een omweg

Inmiddels heeft Douwe besloten dat hij het onderwijs in wil. 'Omdat ik mijn vwo-diploma niet heb gehaald, moet ik eerst de opleiding tot onderwijsassistent volgen. Daarna kan ik met de docentenopleiding starten.' Merel heeft er alle vertrouwen in dat Douwe zijn droom gaat verwezenlijken, al gaat dat via een omweg. Zij zegt: 'Ook als het tegenzit of als je tegen hobbels aanloopt, leren leerlingen daarvan en kunnen zij er hun voordeel mee doen. Bij Douwe zal dat ook zeker zo zijn!'

(Karin van Breugel)

Medewerkers van verschillende CVO-scholen reageren op een stelling van de redactie.

→ 'Elke docent moet ook mentor kunnen zijn'

Raaf Cornelisse

Docent levensbeschouwing en filosofie Marnix Gymnasium

Mijn allereerste vaste aanstelling in het onderwijs als docent luidde officieel 'pedagogisch medewerker'; dat vond en vind ik een mooie aanduiding.

Werken met jonge adolescenten is meer dan lesgeven alleen. Maar je 'moet' het wel willen leren en het 'moet' je ook mogelijk gemaakt worden, in uren en mogelijkheden.

Dirk de Jong

Beleidsadviseur CVO Beleidsstaf

Leerprocessen, en dus ook leerlingen, kunnen niet zonder persoonlijke ondersteuning. Elke docent zou dus ook 'mentorkwaliteiten' moeten hebben en verder willen ontwikkelen. Maar laten we vooral ieders kwaliteiten benutten, geen eenheidsworst creëren en de behoefte van de leerling centraal zetten. Dat vraagt om een verschillende invulling van mentortaken.

Jeroen Nivard

Docent Producteren, Installeren en Energie (PIE) Penta De Oude Maas

Eens! Iedere docent moet mentor kunnen zijn ongeacht of hij of zij dit daadwerkelijk is. Als docent kun je voor, tijdens of na je lessen een rol als mentor innemen als zich hiervoor een situatie voordoet. Dit kan bijvoorbeeld als je een gesprek opvangt in de klas over een actueel onderwerp of als er zich iets in de maatschappij heeft voorgedaan met veel impact op de samenleving. De docent kan in dit geval een rol als mentor op zich nemen en het gesprek met de groep aangaan.

Emma Poley

*Beleidsmedewerker
Zuider Gymnasium*

Op het Zuider Gymnasium is elke docent in principe mentor. Als docent volg je de vakinhoudelijke ontwikkeling van je leerlingen en als mentor speel je een grote rol bij hun persoonlijke groei. Dit nauwe contact met de leerlingen en hun ouders vergroot niet alleen ieders betrokkenheid, maar is bovenal heel leuk!

DIALOOG

Robin de Bondt

Docent aardrijkskunde en mentor Penta Bahûrim

Als je kijkt naar pedagogische vaardigheden (relatie, behulpzaam en benaderbaar) zou je dit wel denken. Echter, het mentoraat vergt een flinke schep extra werk, verantwoordelijkheid en organisatievaardigheid. Ik vind dit toch wel een stap verder gaan dan wat er voor alleen het docentschap wordt verwacht.

Merve Aktan

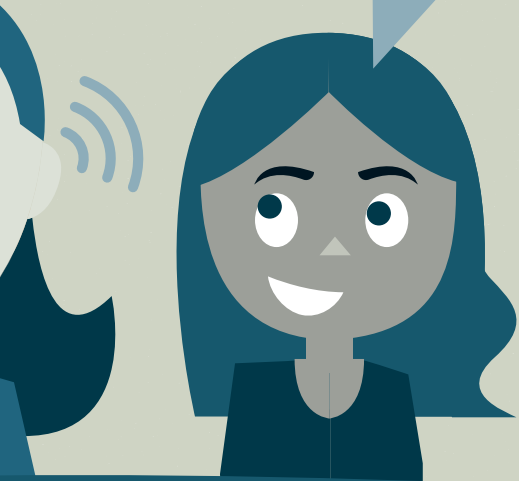
*Docent Engels en Duits Comenius
College Krimpen*

Ik heb persoonlijk ervaren dat het aannemen van een mentorrol als docent waardevol is.

Het bood niet alleen kansen voor mijn eigen professionele groei, maar ik zag ook een positieve impact op de ontwikkeling van mijn leerlingen. Het creëerde een betekenisvolle verbinding tussen onderwijs en persoonlijke groei.

in
VERBINDING

Marijke Mollema

*Schoolcoördinator Opleidingsschool Comenius College,
schoolopleider Comenius Beroepsonderwijs*

In principe is dit natuurlijk zo. De taak als mentor past bij het beroep van leraar. Ik ben alle jaren (41!) mentor geweest; het intensieve contact dat je hebt met leerlingen en ouders/verzorgers heb ik altijd mooi gevonden, je kunt veel betekenen voor kinderen. Maar voor startende leraren vind ik dat ze zich eerst moeten kunnen richten op de rollen van een leraar in de lessen. Daar hebben ze hun handen al vol aan.

Arthur Arnoldy

*Rekencoördinator en mentor klas 1 Melanchthon
Wilgenplaslaan*

Een prachtig doel ... Als mentor ben je naast lesgevende docent ook coach, zorgverlener, psycholoog én een tijdelijke, strenge maar ook begripvolle ouder. Voelsprietten om tijdig dingen aan te voelen zijn belangrijk, maar ook luistervaardigheid, anticipatie en conflictbegeleiding. Om maar niet te spreken van je rol als adviseur en inspirator ...

Daarnaast is ook de band met de ouders erg belangrijk. Zo stuur ik hen wekelijks een nieuwsbrief. Dit wordt altijd zeer op prijs gesteld.

Jeroen Westerhof

Biologiedocent en mentor Portus Groene Hart

De expertise, begeleiding en kwaliteiten van een mentor kunnen op een positieve manier bijdragen aan de (persoonlijke) ontwikkeling van een leerling. Om dit succesvol te laten zijn, moet het mentorschap een taak zijn waar je als docent zelf ook energie van krijgt. Mentorschap moet daarom geen verplichting zijn.

Tristen Verburg

*Stagiair CVO Beleidsstaf en docent
Melanchthon Kralingen*

Door iedere docent te leren wat mentor-zijn inhoudt, kunnen meerdere docenten deze rol binnen de school op zich nemen. Hierdoor kunnen leerlingen makkelijker terecht bij een docent met wie zij een klik hebben en beter begeleid worden.

Sara Elings (l) en Lise (r)

Sara Elings is begeleider passend onderwijs op VMBO De Meerpaal

‘Leerlingen weten zelf vaak goed wat ze nodig hebben’

De Meerpaal, onderdeel van het Comenius College, wil boven alles een veilige school zijn. Een school waar leerlingen zichzelf kunnen zijn en het onderwijs afgestemd is op wat zij nodig hebben. De rol van de mentor is daarbij van groot belang. Maar ook de begeleider passend onderwijs draagt in hoge mate bij aan een warme, persoonlijke leeromgeving.

‘Vrijwel alle leerlingen bij ons op school hebben een “rugzakje”, vertelt Sara Elings, begeleider passend onderwijs (bpo’er) bij vmbo-school De Meerpaal in Rotterdam Alexander. ‘Ze hebben bijvoorbeeld een achterstand in taal en/of rekenen, of zijn sociaal-emotioneel kwetsbaar. Veel kinderen kampen, zo jong als ze zijn, met een teleurstelling. Ze hebben het gevoel dat ze tekortschieten in hun prestaties, dat ze niet goed genoeg zijn. Daarom geven wij les in

kleine klassen waarin de kinderen zich veilig en op hun gemak voelen. We richten ons op wat zij wél kunnen en de hulp die daarbij nodig is, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.’

In dat veilige schoolklimaat speelt de mentor een cruciale rol. De leerlingen eten tussen de middag samen met hun mentor en sluiten elke dag met hem of haar af. Bovendien zien de leerlingen hun mentor als

docent tijdens bepaalde lessen. Dat werkt goed volgens Sara, want daardoor kent de mentor de leerlingen én de groep heel goed. En voor leerlingen is hij of zij een vertrouwd persoon.

Passend onderwijs

De mentor is dus belangrijk, maar niet voor alle leerlingen voldoende. Sommigen hebben extra hulp nodig en krijgen die van een begeleider passend onderwijs (bpo'er). Sara is een van hen. 'In 2015 ben ik op deze school begonnen als docent Engels. Ik was toen ook mentor, een fantastische rol waarin je veel ondersteuning kunt bieden aan de leerlingen. Maar ik kwam erachter dat mijn hart meer ligt bij de begeleiding van leerlingen dan bij het docentschap. Toen ik in 2021 de kans kreeg om bpo'er te worden, heb ik die met beide handen aangegrepen.'

In de afgelopen jaren ontwikkelde Sara zich verder als bpo'er door bepaalde cursussen te volgen. Ze is faalangstrainer en rondde de opleiding tot beeldcoach af. Als beeldcoach filmt Sara de docent tijdens de interactie met de klas. 'Dat doe ik op verzoek van een docent die een concrete hulpvraag heeft. Samen analyseren we vervolgens de beelden. Het doel is de docent zich meer bewust te laten worden van de eigen kracht en de lichaamstaal, en inzicht te geven in de interactie met de leerlingen.'

Sara Elings

Schoolondersteuningsteam

Wanneer de mentor vastloopt in de begeleiding dan kan de leerling, in samenspraak met de afdelingsleider en ouders, worden aangemeld bij het schoolondersteuningsteam (SOT). Hierin zitten behalve de bpo'ers de orthopedagoog, de schoolmaatschappelijk werker en de ondersteuningscoördinator. Het team bespreekt welke hulp passend is voor de aangemelde leerling.

Sara: 'De bpo'er richt zich op leerlingen die om wat voor reden dan ook stagneren in hun leerproces.'

De bpo'er stelt samen met de leerling een plan van aanpak op gericht op de hulpvraag van de leerling. 'Leerlingen weten meestal goed wat ze nodig hebben', zegt Sara. 'En het is belangrijk dat zij zelf meedenken over waar ze tegenaanlopen en wat daarbij zou kunnen werken. Vaak gaat het om hulp bij het leren leren, overzicht krijgen over je schoolwerk, of bij het gebruik van de planagenda die elke eerstejaars leerling aan het begin van het schooljaar krijgt.'

De meeste bpo-leerlingen ziet Sara één keer in de week, sommige een paar keer per week en andere volgt ze wat meer op afstand. Elise is één van haar circa dertig 'pupillen' (zie kader). 'Elise worstelt vooral met een vol hoofd. Ze kan de hoeveelheid prikkels die op haar afkomen niet altijd goed verwerken. Ook dat is iets wat we vaker zien hier op school. Sommige kinderen vinden het moeilijk om hun grenzen aan te voelen, laat staan ze aan te geven. Bij Elise helpt het om daarover te praten, zo voorkomen we dat haar emmer overloopt.'

'Fijn team'

Als bpo'er staat Sara er niet alleen voor. 'We hebben hier een heel fijn team waardoor ik me gesteund voel. Tijdens ons wekelijkse SOT-overleg is er ruimte voor casuïstiek. Ik kan alles bespreekbaar maken en dat is belangrijk, want we werken met kwetsbare kinderen die de best mogelijke leeromgeving én begeleiding verdienen. Het helpt dat je als team echt met elkaar zoekt naar passende ondersteuning voor iedere leerling.'

(De Nieuwe Lijn/Selma Lagewaardt)

Lise

'Even weg uit de drukte. Dat helpt'

Lise (16 jaar) zit in de derde klas (vmbo-kader) en is ondanks haar snelle overprikkeling een echte doorzetter. 'Mijn hoofd zit altijd erg vol, en op school komen er soms te veel prikkels bij. Het helpt om erover te praten met mevrouw Elings en om even weg te zijn uit de drukte. Bij haar op de kamer is het altijd lekker rustig. Toetsen mag ik hier ook maken, dan ben ik niet afgeleid en gaat het beter. In de klas zit altijd wel iemand met een pen te tikken, daar kan ik me dan niet voor afsluiten. Om me in de klas te kunnen concentreren mag ik oordopjes in. Dat heb ik afgesproken met mevrouw Elings. En ze heeft mijn praktijkdocent techniek verteld dat ik geen diepte kan zien. Een spijker in hout slaan lukt bijvoorbeeld niet goed. Dan sla ik op mijn vinger.' Sara Elings: 'Elise is echt vooruitgegaan hier op school, ik ben heel trots op haar. Ze heeft geleerd om voor zichzelf op te komen en kan haar grenzen beter bewaken.'

Best practices op vier CVO-scholen

'Schoolcultuur belangrijk voor welbevinden'

Hoe staat het met het sociaal welzijn van leerlingen op CVO-scholen? CVO-beleidsadviseur Dirk de Jong en Tristen Verburg, stagiair van de CVO Beleidsstaf, hebben met behulp van het programma Vensters uitgezocht welke CVO-scholen bovengemiddeld scoren op dit gebied. Dat zijn onder andere: Melanchthon Business School, Comenius Krimpen, Penta Bahûrim en het Zuider Gymnasium. Wat is hun geheim?

Een prettige schoolcultuur met vertrouwen en duidelijkheid, goede mentoren en medewerkers die de leerlingen echt zien, en het leuk maken van de school blijken belangrijke factoren te zijn.

Penta Bahûrim

Volgens directeur Danny Weeda van Penta Bahûrim heeft de schoolcultuur de grootste invloed op het sociaal welzijn van zijn leerlingen, en daarna een goede schoolinrichting en duidelijke structuur. 'Als leraren en ondersteunende medewerkers lekker in hun vel zitten, dan is de sfeer in een klas ook goed. En als de teamleden veel kracht bij elkaar vinden, ontstaat er een cultuur waarbij de collega's de leerlingen, hun lastige thuissituatie of eventuele afwijkende gedrag bijna als vanzelf zien en daarop reageren. En de schoolleiding heeft weer een grote rol in het welbevinden van de teamleden; zij moet dit faciliteren.' De school gaat dit jaar een nieuw koersplan schrijven waarbij inspiratie, lef en vrijheid de thema's zijn om docenten hun passie en professionaliteit te laten versterken of hervinden.

Zuider Gymnasium

Emma Poley, beleidsmedewerker van het Zuider Gymnasium, benadrukt dat het belangrijk is dat leerlingen contact kunnen hebben met een docent of andere medewerker die hun vertrouwen heeft. Dat hoeft niet per se de eigen mentor te zijn. 'Ik zie bij ons op school altijd leerlingen die na de lessen met docenten of medewerkers praten. Onze collega's zijn erg ervaren, ze werken goed samen en als mentoren leren ze van en met elkaar. Komen ze er niet uit met een leerling, dan kunnen ze bij het ondersteuningsteam aankloppen voor advies of begeleiding.'

Comenius Krimpen

Voor Mark van Burgel, directeur van Comenius Krimpen en Nieuwerkerk, is menswording de basis van het onderwijs op zijn school. 'We zien onszelf als mede-opvoeder, dat is wat we in feite zijn.' Het gaat er dan ook om de leerling echt te zien. Schoolgaan moet óók leuk zijn, vindt Mark. 'Een dag in de week volgen de leerlingen contextrijk en praktisch onderwijs (Young) en elke schooldag is er een lesuur

waarin ze zichzelf kunnen verbreden, verdiepen of versterken (Strong). Daar is ons onderwijsconcept Young & Strong op gebaseerd. En zorg voor een leuke plek in de school, zoals een spelcomputer in een lokaal – onze leerlingen kunnen tijd winnen om daarop te spelen.' Daarnaast is het contact met ouders belangrijk. 'Bij ons is het beleid dat medewerkers ouders altijd bellen. Dat is veel persoonlijker dan hun een mail sturen.'

Melanchthon Business School

Leerlingen bewust ongelijk behandelen is onderdeel van de visie van Melanchthon. Dat spreekt Dianne van den Berg, directeur van Melanchthon Business School, erg aan. 'Het gaat om vertrouwen in elkaar, het actief betrekken van de ouders, zien wat leerlingen nodig hebben en dan maatwerk bieden.' Bij de Business School is bijvoorbeeld elke docent mentor. 'De mentoren werken in duo's, zo versterken ze elkaars kwaliteiten.' Naast aandacht is duidelijkheid van belang. 'Je moet 't ook durven om onrust aan te pakken.' Dieren worden op Diannes school ingezet voor het sociaal-emotioneel welbevinden (zie pagina 6-7). Verder stimuleren leesfauteuils op een prettige manier de basisvaardigheden. Zo wordt school leuk!

(Dirk de Jong en Anja de Zeeuw)

CVO is op zoek naar collega's, die binnen school betrokken zijn bij het thema welbevinden en hierover kennis willen delen en meedenken over de invulling hiervan binnen CVO. Welbevinden is ook een belangrijk thema binnen het CVO Koersplan 2024-2028. Ben je geïnteresseerd? Scan de QR-code en meld je aan via het formulier.

Column

Chris van den Berg

Chris van den Berg is conrector bovenbouw en leraar Duits van het Zuider Gymnasium.

De erfenis van mijn vader

Mijn vader overleed op 18 februari 2024. In mijn persoonlijke dagen van rouw denk ik veel aan hem en ik deel graag hoe mijn vader als leraar persoonlijke aandacht had voor mij als leerling in het leven.

Na het aan elkaar plakken van dertig velletjes A4-papier tekende mijn vader met mij de hele wereld uit. Ik zie nog steeds voor me hoe zijn hoekige handschrift op elke landsgrens de conflicten uitschrijft die daar in die jaren negentig spelen. Srebrenica, Kosovo, maar ook Israël en Palestina doen me huiveren wanneer mijn vader me erover vertelt. Hij legt uit dat allerlei leiders en soldaten strijden voor wat zij belangrijk vinden, dat ze zich er niet altijd van bewust kunnen zijn dat wat in hun ogen goed is voor een ander slecht is en dat die eeuwenoude discussie over goed en kwaad vaak de oorlog veroorzaakt: noch het goed, noch het kwaad, maar de discussie is dan dusdanig verhard dat het tot 'goed' of kwaad verworden is.

→ *Heb persoonlijke aandacht voor de mensen om je heen*

We spreken, hangend over die enorme wereldkaart, over de Bijbel, die hij als kind een paar keer van voor naar achter gelezen heeft, want zijn moeder, mijn oma, was aanvankelijk strenggelovig maar later helemaal niet meer en dat fascineerde hem: wat staat er dan in de tekst zelf? Op de kaart benoemt hij de geografische plaatsen die ook voorkomen in de Bijbel. Ik vraag hem of hij dit vroeger ook heeft getekend met mijn halfbroer, Jan Diether, die veel ouder is dan ik; dat niet, maar hij heeft nog wel een interessant verhaal over waarom mijn broer zo heet.

Mijn vaders beste jeugdvriend was de zoon van een SS'er. Mijn vader werd geboren in 1942. Zijn eerste herinneringen als klein kind waren die van soldaten boven de wieg van zijn zusje in de gang en kort na de oorlog het zoeken naar eten en het verbranden van vloeren om in de koude winters te overleven.

Te midden van die ellendige jaren ontmoette hij een leeftijdgenoot die naast dat alles ook te lijden had onder het met de nek aangekeken worden omdat zijn vader fout was geweest in de oorlog. Het ging zelfs zo ver dat mijn vader op de hbs in de klas ruzie kreeg met een leraar die de jeugdvriend keer op keer kleineerde, treiterde en te kijk zette voor de hele klas.

Die ruzie werd zo erg vanuit macht gevoerd dat mijn rebellerende vader de leraar in elkaar sloeg en werd geschorst. Toen mijn oma dat te horen kreeg, dwong ze mijn vader om al zijn strafwerk 's nachts samen met haar te maken, zodat hij overdag op de bevroren sloot naast het schoolgebouw rondjes kon schaatsen. Dit opdat alle leraren en medeleerlingen zagen dat hij van het leven genoot tijdens zijn schorsing én zijn plicht niet verzaakte. Met de jeugdvriend ging het niet goed, hij leed verschrikkelijk onder de erfenis van zijn ouders en omdat mijn vader dat nooit is vergeten heeft mijn halfbroer dezelfde naam gekregen als deze jongen: Jan Diether.

Dat mijn vader zo in het leven stond, vol verzet en protest, heeft me van jongs af aan en tot vandaag de dag geïnspireerd om verder te kijken dan het ogenschijnlijke verhaal. Verdiep je, verplaats je in de ander: heb persoonlijke aandacht voor de mensen om je heen. Doe recht aan hun bijzonderheden. Op die manier heb ik iets van mijn eigen leraarschap van mijn vader geërfd. Heb aandacht. Dat verbindt.

→ Een kijkje op ... het Marnix Gymnasium

Op het Marnix Gymnasium krijgen bovenbouwleerlingen de mogelijkheid om mee te doen aan het Honours Programma van de Gymnasia (HPG). Leerlingen uit leerjaar 4, 5 en 6 werken hiervoor aan een zelfbedacht project en krijgen op die manier de kans om zichzelf te ontwikkelen in competenties als creëren, onderzoeken, samenwerken, leidinggeven, communiceren en reflecteren. Zij doen dit waar mogelijk onder leiding en worden begeleid door een docent-coach.

Tijdens de interview in dit 'Een kijkje op...' brengt iedere leerling een casus in die te maken heeft met het door de leerling gekozen project; hij of zij beschrijft kort het probleem en andere leerlingen en de begeleider kunnen vragen stellen.

Hanna de Jongste, coördinator van het HPG-programma: 'Het leuke van HPG-begeleider zijn is dat je leerlingen op een andere manier leert kennen dan in een vakles. Doordat leerlingen bezig zijn met wat écht hun hart heeft, leren ze veel; inhoudelijk maar nog meer over zichzelf.'

Leerling **Danique** heeft haar eindportfolio net ingeleverd en vertelt voor de klas waar zij tegenaan is gelopen tijdens haar proces. Zij werkte samen met een aantal bibliotheken om Booktok-events te organiseren. Een Booktok is een kort filmpje op TikTok waarin boeken centraal staan.

In tweetallen bespreken leerlingen hun probleem uitgebreider en gaan ze op zoek naar adviezen.

Tessa is bezig met het schrijven van een boek. Het wordt een informatief boek over twee kinderen die omgaan met het verlies van een ouder. De volgende stap in het schrijfproces van Tessa is dat ze mensen interviewt die een ouder verloren hebben.

Tess: 'Ik componeer elektronische muziek met experimentele invloeden.' Tess is gewend om muziek met een westers oor te beluisteren en probeert daarom een meer uniek geluid te vinden.

Lisette maakt een prentenboek voor kinderen. 'Ik schrijf de tekst en maak ook zelf de tekeningen.'

Julia speelt gitaar, schrijft liedjes voor haar muziek en maakt gedichten. 'Ik merk dat ik mezelf verbeter door het gewoon te doen.'

Klas 4 tijdens de intervisie onder begeleiding van **Hanna de Jongste**.

In gesprek over de ingebrachte casus.

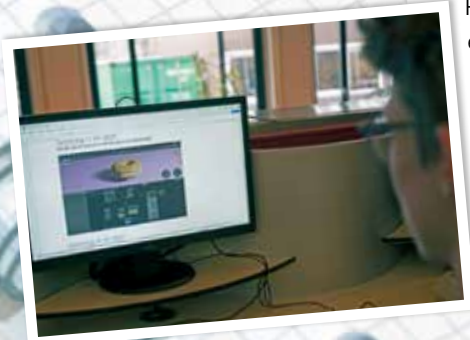

Xixi maakt een Augmented Reality Game (ARG). 'Hoe leg ik uit wat dit is? Voor een deel speelt een ARG zich af in de realiteit en halverwege de game merk je dat er iets mis is', vertelt Xixi. Xixi zit momenteel in de fase van *character building*. 'Ik vind mythologie leuk en heb twee goden bedacht, waaronder een half god/half mensfiguur. De *main character* is een *police officer* die cold cases onderzoekt.'

Xixi: 'Dit is een van de vaders van de *main character*.'

Hanna de Jongste (links) praat met **Rune** uit klas 4, die voor zijn project heeft meegelopen met foto-grafen en zich nu verdiept in culturen en religies.

Siebren (klas 4): 'Ik wil mezelf leren hoe ik met het software programma Blender kan omgaan.

Het heeft vele toepassingen: games, reclame, eigenlijk alles van met 3D te maken heeft. Het mooie aan Blender is dat het zowel met techniek als kunst te maken heeft', vertelt Siebre. Zelf is Siebre meer technisch aangelegd; hij wil waarschijnlijk computer science studeren. Hij daagt zichzelf expres uit om het beeldende onder de knie te krijgen.

Jildou (klas 5) maakt een kookboek. Ze eet vegetarisch en heeft een koemelkallergie, daar wilde ze iets mee doen. 'Ik houd van goed eten!' Jildou is van plan om met een deskundige samen te werken, bijvoorbeeld een diëtist.

Frederick (klas 4) ontwerpt een militair vliegtuig dat de 'A10-Warhog' moet opvolgen. 'Dit vliegtuig heeft een machinegeweer dat uitsteekt'. De uitdaging is het achterhalen van kennis over oudere modellen uit de jaren zeventig aangezien militaire informatie vaak geheim is. Frederick is van plan connecties te leggen met bedrijven om bijvoorbeeld na te gaan hoe een vliegtuigonderdeel precies werkt.

V.l.n.r. Marcel Stoutjesdijk, Coen van Noordwijk, Ingrid Fernandes en Arma Maas

Jongerencoaches en oza-medewerkers zijn welkome aanvulling

‘Onderwijs en zorg gaan hand in hand’

Iedere medewerker van een Accentschool zet zich in voor een persoonlijke band met leerlingen.

Onder andere de klassengrootte van gemiddeld 15 (praktijkonderwijs) en maximaal 12 leerlingen (voortgezet speciaal onderwijs) maakt dat mogelijk.

Drie Accentmedewerkers vertellen samen met Coen van Noordwijk, algemeen directeur van Accent, over de praktijk op hun school.

Ingrid Fernandes werkt als docent avo-vakken en brugklasmentor op Accent Capelle. ‘De eerste drie jaar zien leerlingen hun mentor elke schooldag bij het mentorblok van twintig minuten aan het begin en van vijftien minuten aan het eind van de dag. In de jaren daarna lopen ze stage en zijn ze minder vaak op school. Hun mentoren kennen hen dan nog steeds goed, en inmiddels is er dan ook met andere leraren en begeleiders een persoonlijke band ontstaan.

Naast het mentoraat en de (praktijk)lessen wordt aan persoonlijk contact gewerkt tijdens de modules *Girls talk* en *Boys talk* die Ingrid op haar school verzorgt: twee middagen per week voor leerjaar 1 en 2, en één middag voor leerjaar 3. De opzet is dat leerlingen over hun gevoelens praten en zich durven te uiten. Een belangrijk principe is dat wat er dan verteld wordt, binnenskamers blijft. ‘*What happens there, stays there*’, verduidelijkt Ingrid. ‘Leerlingen tekenen hiervoor een contract.’

Jongerencoaches

Vinden leerlingen de drempel naar de mentor of de schoolmaatschappelijk werker te hoog, dan kunnen ze ook een jongerencoach van jeugdhulporganisatie Stichting JOZ aanspreken. Die zijn drie dagen per week op school aanwezig, in opdracht van de gemeente Capelle. Ze spreken als 'adviseurs van de straat' de taal van de leerlingen, ze houden spreekuur en organiseren aansprekende activiteiten voor hen. Ze zijn ook buiten de schooltijden te bereiken via de sociale media. 'Dat is echt een meerwaarde. De leerlingen zijn door onze samenwerking met JOZ veel rustiger', vertelt Ingrid. De jongerencoaches staan in contact met de wijkagenten en informeren bovendien de Accentmedewerkers over de straatcultuur.

Oza-medewerkers

Bij Accent VSO op Noord, waar Arma Maas-Vroon werkt als ondersteuningscoördinator, leeft het gevoel dat je leerlingen nooit zoveel persoonlijke aandacht kunt geven als wenselijk is. Maar iedereen doet haar of zijn best om het onderwijs zo persoonlijk mogelijk te maken, bijvoorbeeld door maatwerk. Omdat de doelgroep – leerlingen met een licht verstandelijke beperking die een grote ondersteuningshoefte hebben – al de hele dag bij een docent in de klas zitten, is er geen sprake van een mentorblok. Het onderwijs is voor de meeste leerlingen 'schools' met vakken als taal en rekenen, en voor andere leerlingen is het gericht op zelfredzaamheid: aankleden, lunchboterhammen smeren, en tafel dekken.

Namens de gemeente Rotterdam zijn er medewerkers actief die onderwijszorgarrangementen (oza) uitvoeren. Deze oza-medewerkers komen van zorginstelling Pameijer; ze zijn drie middagen per week op school en gaan dan individueel aan de slag met leerlingen. 'Dat werkt goed', vertelt Arma, 'er zijn sinds de start van de samenwerking met Pameijer in de zomer van 2022 al twintig à dertig leerlingen geholpen met een traject. Zo was er een aantal meiden die moeilijk konden omgaan met geroddel, het "meidenvenijn". Ze leerden hun eigen rol daarin te zien, en we constateren vooruitgang in hun gedrag. Een andere leerling was slachtoffer geworden van sexting. De oza-medewerker kon deze leerling intensiever helpen dan wij hadden gekund. Ook bereiden oza-medewerkers leerlingen die dat willen voor op de overstap naar het praktijkonderwijs.'

Naast de extra tijd die de oza-medewerkers kunnen geven, staan ze ook meer op gelijk niveau met de leerlingen. Arma: 'Wij hebben als leerkrachten een grote opvoedende rol, leerlingen ervaren ons soms als bemoeials. Dat ligt anders bij de oza-medewerkers. Ook zijn leerkrachten vooral gefocust op de lesstof en komen ze minder toe aan dingen die bij individuele leerlingen op de achtergrond spelen. Die komen aan bod in dit individuele contactmoment met de oza-medewerkers.' Overigens heeft ook VSO op Noord een schoolmaatschappelijk werker in dienst.

Vertrouwensband

Een bijzonder verhaal heeft Marcel Stoutjesdijk. Hij stapte in september 2023 over van Melanchthon De Blesewic, waar hij twintig jaar levensbeschouwing en maatschappijleer gaf, naar

→ Pleidooi voor meer specialistische expertise in schoolteams

Accent Hoogvliet als docent Handel. 'Ik gaf op De Blesewic elk jaar 16 klassen van 26 à 30 leerlingen een uur per week les. Dat zijn er te veel om individuele aandacht aan te kunnen geven, terwijl ik dat wél wilde. Toen ik na de coronaperiode weer een vertrouwensband moest opbouwen, heb ik de keuze gemaakt voor het praktijkonderwijs. Na een half jaar kreeg ik steeds meer het vertrouwen van leerlingen – ze kregen door: hij blijft komen en hij doet wat hij zegt – en nu kan ik leerlingen echt vooruit helpen. De relatie met leerlingen gaat hier verder dan lesgeven.'

Kleinere klassen zijn een voorwaarde om aan de relatie met leerlingen te werken, ziet Marcel. Ook is het fijn dat er veel hulpverleners in de school aanwezig zijn, vindt hij. Hij pleit er dan ook voor dat er in het reguliere voortgezet onderwijs meer hulpverleners komen en minder docenten die op hun vak zijn gefocust. 'Het gaat om een betere balans.'

Coaching

Marcel's pleidooi is algemeen directeur Coen van Noordwijk uit het hart gegrepen. 'Ik constateer dat de CVO-scholen nog stappen kunnen zetten in het ondersteunen van leerlingen. Deze tijd vraagt ook om andere expertise. Door corona hebben kinderen soms andere begeleiding nodig. Het gaat om keuzes: welk deel van de formatie wil je gebruiken voor specialistische expertise?'

Coen is trots op wat 'zijn' scholen doen: maatwerk bieden voor elke leerling. Ook zegt hij: 'Pro- en vso-scholen zijn er goed in om onderwijs en zorg hand in hand te laten gaan. Coaching van leerlingen is daarvan een voorbeeld. Leerlingen op onze scholen maken met hun docenten en ouders een plan voor de komende periode, met doelen op cognitief of sociaal-emotioneel terrein. De mentor vervult de rol van coach om de gekozen doelen te behalen – dat is ingebed in alle scholen. De scholen roosteren tijd in voor de coaching – ze plannen onder andere coachingsdagen – en er wordt continu geïnvesteerd om de kwaliteit van de coaching te verbeteren.'

Samenwerking

Coen roemt ook de bereidheid binnen Accent om met andere instanties het beste te zoeken voor leerlingen. 'We bundelen niet alleen veel expertise binnen de scholen om goede dingen voor de leerlingen te bereiken, maar hebben ook een open mind om samen te werken met anderen, zoals de Stichting JOZ met jongerencoaches en MEE met overstapcoaches. Daarbij gaat het ook om vasthoudendheid: hoe ver ga je daarin? Ik denk dat wij behoorlijk ver gaan en dat het daarom succesvol is.'

(Anja de Zeeuw)

V.l.n.r. Davy Mierop, John Ouwerkerk, Marja Verkerke, Frits van Duijvenbode en Jannie van der Tien

Interview met de Facilitaire Dienst op Penta Jacob van Liesveldt

'We zijn er om leerlingen te helpen'

Vriendelijk zijn, belangstelling tonen, een luisterend oor hebben en altijd open staan voor een praatje. Op die manier geven de medewerkers van de Facilitaire Dienst (FD) op Penta Jacob van Liesveldt persoonlijke aandacht aan leerlingen. En die waarderen dat: onlangs bedankten leerlingen de FD-medewerkers met een zelfgebakken appeltaart!

De Facilitaire Dienst op Penta Jacob van Liesveldt in Hellevoetsluis bestaat uit Jannie van der Tien, Marja Verkerke, Davy Mierop, Frits van Duijvenbode en John Ouwerkerk. Jannie bemenst vier weekdagen de conciërgeloge, klassenondersteuner Marja vervangt Jannie 's woensdags op die plek, Davy doet onderhoudswerkzaamheden en verhelpt ICT-problemen, Frits is hoofd van de Facilitaire Dienst en John houdt zich onder andere bezig met voorraadbeheer en struiken snoeien.

Pot snoepjes

Frits wijst naar Jannie als het gaat om persoonlijke aandacht geven aan leerlingen. 'Zij is bij uitstek degene die alles doorheeft van de leerlingen.' Jannie beaamt dat: 'Ik ken de meeste leerlingen van gezicht, maar niet altijd van naam. Ik vraag hoe het met

hen gaat als ze ziek geweest zijn. Of ik voer een leuk gesprek met ze als ze spullen komen lenen voor het tafeltennissen, voetballen of basketballen tijdens tussenuren. Ook sla ik wel een arm om een leerling heen die dat nodig heeft. Dat kan in een ruimte achter de conciërgeloge; dan zitten we niet zo in the picture. We werken nauw samen met Petra van den Berg, onze zorgcoördinator. Soms moet ik ook wel boos overkomen als de leerlingen stoute dingen doen. Dan probeer ik niet te streng te zijn, ze hoeven niet bang te worden voor mij. Een beetje soepelheid is ook belangrijk.'

Marja sluit zich daarbij aan; zij kent veel leerlingen van een andere plek in school: 'Ik zit op andere weekdagen bij het leerlingenloket, de ruimte op de eerste verdieping waar leerlingen rustig huiswerk kunnen maken of een time-out kunnen nemen. Daar heb ik een pot snoepjes staan, en leerlingen komen bij mij langs voor een snoepje. Zo houd ik ze een beetje bij me. We proberen het gezellig te maken. We zwaaien altijd naar iedereen.'

Davy zegt: 'We willen er echt voor alle leerlingen zijn, ze kunnen kiezen met wie ze iets willen bespreken. Bij de twee dames

kunnen ze terecht voor een "oma"-gesprek, bij Frits voor een gesprek over allerlei onderwerpen en bij mij als jonge medewerker over voetbal of ICT.'

Frits vult aan: 'Als er een probleem is met een leerling, bijvoorbeeld dat hij of zij epilepsie heeft, seint een mentor of de zorgcoördinator ons in. We zijn met de leraren, mentoren, coördinatoren en afdelingsleiders één team dat achter zo'n leerling staat. We hebben toegang tot het leerlingvolgsysteem Somtoday, daar kunnen we ook zelf opmerkingen in zetten.'

Pedagogisch geschoold

Frits vertelt dat alle medewerkers van de Facilitaire Dienst pedagogisch geschoold zijn. 'We hebben allemaal de training Pedagogische tact gevolgd. Dat is een goede investering geweest. We snappen daardoor beter waar bepaald gedrag vandaan komt. En we willen leerlingen helpen, daar zijn we voor. De laagdrempeligheid van medewerkers, schoolleiding en directie is voor iedereen fijn, de deur staat voor elke leerling open.'

Marja: 'We zijn ook van: nieuwe ronde, nieuwe kansen. Gebeurt er iets dat niet leuk is, dan handel je daarnaar, en dan geldt: klaar is klaar. Als je altijd vriendelijk bent en je houdt je aan "nieuwe ronde, nieuwe kansen", dan gaat het goed.'

'Spin in het web'

Overigens zijn de conciërges er niet alleen voor de leerlingen, maar ook voor de medewerkers en het gebouw.

Davy: 'Wij maken het mogelijk dat docenten de beste les kunnen geven en dat de leerlingen het goed en fijn hebben, dat ze hun diploma halen en zich in hun gedrag en in de omgang met elkaar ontwikkelen.'

Frits ziet het zó: 'De docent is er voor kennisoverdracht en wij zwermen eromheen. Omdat we autonoom zijn en een belangrijke aanvullende rol hebben is het prettig voor de docent en leerling. Het is een plus-plus-plus samenwerking. Wij zijn de spin in het web', zegt Frits.

(Anja de Zeeuw)

Term "conciërge" te smal

De medewerkers van de Facilitaire Dienst op 'de Jacob' zetten zich in op een breed terrein. Ze verhelpen storingen, controleren uitgevoerde reparaties en doen aan kwaliteitszorg. Ze werken mee aan de Gezonde School en stimuleren dat jongeren meer bewegen. Ze overleggen met partners over veiligheid in de schoolomgeving. Tijdens de schoolvakanties houden ze een oogje in het zeil.

De FD-medewerkers vinden de term "conciërge", zoals ze vroeger genoemd werden, daarom te smal; die heeft te veel associaties met schoonmaken en opruimen. Maar omdat "conciërge A" en "conciërge B" in het functiewaarderingsstelsel (FuWa) staan, zal deze functienaam nog wel in gebruik blijven.

Personalia

Casper Blom is de nieuwe directeur bij Accent Avondonderwijs Capelle, waar hij eerder locatieleider was. Daarnaast is hij docent bij Accent Centrum. Casper is al een aantal jaren werkzaam bij Accent en heeft diverse functies vervuld.

Hanneke Bakker is per 1 oktober gestart als adjunct-directeur bedrijfsvoering op VMBO De Meerpaal. Sinds 2003 is zij daar werkzaam als docent wiskunde. De laatste jaren was ze afdelingsleider van de theoretische leerweg bovenbouw.

Umot Takac is op 1 januari gestart als teamleider op het Comenius Beroepsonderwijs Capelle. Hij heeft hiervoor gewerkt als docent economie op Melanchthon Kralingen. Daarvoor heeft hij op diverse middelbare scholen gewerkt in en rondom Rotterdam.

Susanne Kubbinga is op 1 februari gestart als teamleider op het Comenius Beroepsonderwijs Capelle. Ze heeft lesgegeven op het mbo, isk-onderwijs en rebound-onderwijs als docent lichamelijke opvoeding. Daarnaast is ze ondernemer.

Riekert te Velde is sinds 1 maart aan de slag als adjunct-bestuurssecretaris bij de centrale beleidsstaf. Hij is afgestudeerd als historicus aan de Universiteit Utrecht en heeft hiervoor bij het ministerie van Financiën gewerkt.

Monique van Kerkvoorde is per 1 januari gestart als manager HR bij de CVO Shared Service Organisatie (SSO). Hiervoor werkte ze elf jaar bij Albeda in verschillende HR-functies.

Pieter Klijs is op 1 januari vast in dienst gekomen als manager ICT bij de CVO Shared Service Organisatie (SSO). Sinds mei 2023 was Pieter al in dienst als manager ICT ad interim. Hiervoor werkte hij bij ICT-dienstverlener IT-Workz met hoofdzakelijk onderwijsinstellingen (vo, mbo en hbo) als klanten.

Luuk Bijl is op 1 augustus 2023 gestart als afdelingsleider leerjaar 1 en 2 bij het Marnix Gymnasium. Hiervoor werkte hij als adjunct-schoolleider bij openbare basisschool Fridtjof Nansen.

Anwar Oedairadsingh is op 1 oktober 2023 gestart als afdelingsleider leerjaar 3 en 4 bij het Marnix Gymnasium. Hiervoor werkte hij als docent Engels en leerlingbegeleider bij Wolfert Lyceum in Bergschenhoek.

Op het Zuider Gymnasium zijn ze trots op Olha Borodina. Zij vluchtte naar Nederland vanwege de oorlog in Oekraïne, startte als docent op De Oekraïense School en werkt nu op het Zuider Gymnasium.

De (CVO)pen aan een oud-docent

Olha Borodina

'Ik ben Nederland oneindig dankbaar'

'Een maand na het begin van de oorlog kwam ik samen met mijn dochtertje van acht jaar in Nederland en woonde ik bij een gastgezin in Berkel en Rodenrijs. Ik had veel last van stress. Dat gold vooral ook voor kinderen, en voor hen wilde ik graag iets betekenen. In Oekraïne werkte ik al 22 jaar in het onderwijs onder andere als adjunct-directeur van een school. Daarnaast heb ik een masterdiploma in scheikunde en biologie en heb ik veel ervaring met lesgeven. Toen ik de aankondiging zag over De Oekraïense School in Rotterdam heb ik meteen mijn CV opgestuurd en kon ik aan de slag.

De Oekraïense School bestond uit een heel goed team van zowel Nederlandse als Oekraïense leraren. We verwachtten dat de oorlog snel zou eindigen. Voor de kinderen was het noodzakelijk om in de tussentijd een stressvrije omgeving te creëren en voor goed onderwijs te zorgen.

Toen bekend werd dat De Oekraïense school moest stoppen, zijn alle leraren op zoek gegaan naar ander werk. Rector Linda Waals heeft mij gevraagd om op het Zuider Gymnasium te komen werken. Hier werk ik nu met veel plezier als onderwijsassistent techniek. Ik volg drie keer per week nog Nederlandse les om me de taal steeds meer eigen te maken. Mijn dochter zit op een Nederlandse basisschool en spreekt beter Nederlands dan ik. Dus als we oefenen leer ik van haar.

Ik ben Nederland en het Nederlandse volk oneindig dankbaar voor hun begrip en hulp. Ik heb een huis en een baan. Mijn dochter is veilig, ze gaat naar een goede school en heeft vriendinnen. Deze zomer was ik samen met mijn dochter op vakantie in Italië. We hebben van alles gezien en beleefd, maar toen we weer terug in Nederland kwamen voelde dat als ons thuis. Nederland is echt een land waar mensen leven met een groot hart en een vriendelijke ziel.'

'in Nederland leven mensen met een groot hart'

Sofiia Butenko volgde van april tot juli 2022 les op De Oekraïense School.

Ze vertelt: 'In maart kwam ik samen met mijn moeder naar Rotterdam en kregen we onderdak op het cruiseschip De Volendam in de Merwehaven. Alle leerlingen werden met bussen naar school gebracht. Dat was best ver, maar ook leuk om zo onderweg de stad te leren kennen. We kregen Oekraïense lessen, maar ook Nederlands, lichamelijke opvoeding en kunst. En er waren veel culturele uitstapjes georganiseerd. Mijn moeder werkte ook op school. Zij is muziklerares en psycholoog. In de herfst besloten mijn moeder en ik om terug te gaan naar Oekraïne, naar mijn vader en oudere broer. Nu studeer ik weer op mijn lyceum. We zullen deze heerlijke dagen nooit vergeten. De open harten van alle Nederlanders hielpen ons om de schok te boven te komen en het leven weer te voelen!'

Na een oproep van de gemeente Rotterdam startte CVO in afstemming met de andere Rotterdamse schoolbesturen De Oekraïense school in april 2022. Door de CVO Shared Service Organisatie (SSO) werd het voormalig gebouw van het Zuider Gymnasium aan de Grift in korte tijd volledig gereed gemaakt. Na enkele maanden sloot De Oekraïense School weer.

(Ramona Bouchée en Gwendolyn Kleinjan)

De CVO-scholen

ACCENT

Accent

Accent Praktijkonderwijs Capelle
Accent Praktijkonderwijs Centrum
Accent Praktijkonderwijs Delfshaven
Accent Praktijkonderwijs Hoogvliet
Accent VSO Op Noord
Accent VSO Op Zuid
Accent Avondscholen

Scholengroep PENTA

Penta Bahûrim
Penta Charles de Foucauld
Penta Hoogvliet
Penta Jacob van Liesveldt
Penta De Oude Maas
Penta Scala Molenwatering
Penta Scala Rietvelden
Penta Rozenburg

Comenius College

Comenius Mavo Capelle
Comenius Lyceum Capelle
Comenius Beroepsonderwijs Capelle
Comenius College Krimpen
Comenius College Nieuwerkerk
Comenius Dalton Rotterdam
De Meerpaal

Portus scholengroep

Portus Farelcollege
Portus Juliana
Portus Groene Hart
Portus Meridiem

Zuider Gymnasium

Samenwerkingscholen

CVO en OZHW

Focus Beroepsacademie
Máximacollege

Marnix Gymnasium

CSG Melanchthon

Melanchthon Bergschenhoek
Melanchthon Berkroden
Melanchthon De Blesewic
Melanchthon Business School
Melanchthon Kralingen
Melanchthon Mavo Schiebroek
Melanchthon Schiebroek
Melanchthon Wilgenplaslaan

Ga voor de contactgegevens naar de website van de scholen of naar cvo.nl

CVO

CVO omvat zeven scholen(groepen) voor voortgezet onderwijs. Deze scholengroepen hebben vestigingen op zo'n 40 verschillende locaties, met een sterke concentratie in Rotterdam.

De meeste CVO-scholen zijn brede scholengemeenschappen met meerdere vestigingen. Ze verzorgen onderwijs op alle niveaus. Met zo'n 21.000 leerlingen behoren we tot de grotere schoolbesturen van Nederland. CVO is werkgever voor ruim 2.300 medewerkers. De scholen van CVO doen er alles aan om onze leerlingen succesvol te laten worden. Vanuit een open christelijke inspiratie bieden we jonge mensen stimulerend voortgezet onderwijs én een brede vorming, waarbij we rekening houden met ieders individuele mogelijkheden en kwaliteiten.

Meer informatie: www.cvo.nl

CVO Beleidsstaf en Shared Service Organisatie (SSO)

CVO heeft een eigen ondersteuningsorganisatie waar ongeveer honderd mensen werken. Deze ondersteuningsorganisatie bestaat uit de CVO Beleidsstaf (directe medewerkers raad van bestuur) en de Shared Service Organisatie (SSO). De medewerkers van de SSO ondersteunen de scholen van CVO op het gebied van ICT, human resources, huisvesting & facilitair, financiën, inkoop, subsidiecoördinatie en juridische zaken.

Alle auteursrechten en andere rechten van intellectuele eigendom op alle artikelen, teksten, foto's, afbeeldingen en materialen die zijn opgenomen in CVOpen zijn eigendom van de Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs te Rotterdam en omgeving (CVO) of zijn opgenomen met toestemming van de eigenaar, tenzij uitdrukkelijk een andere bron wordt vermeld. Geen enkel artikel, tekst, foto, afbeelding mag worden veranderd of worden opgenomen in enig ander werk of andere publicatie, behoudens voor zover de overname geschiedt ten behoeve van persoonlijke en niet-commerciële doeleinden met vermelding van de bron.

Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs te Rotterdam en omgeving

→ CVO. Onderwijs voor het leven.

‘Als leraren en ondersteunende medewerkers lekker in hun vel zitten, dan is de sfeer in een klas ook goed’

Danny Weeda, directeur Penta Bahûrim, op pagina 16